OPĆE METODE TUMAČENJA ZAKONA I POPUNJAVANJA PRAVNIH PRAZNINA KAO PRAVNA PRAVILA

*Mate Alerić, mag. iur.**

UDK 340.13
https://doi.org/10.30925/zpfsr.47.2.17
Ur.: 14. siječnja 2026.
Pr.: 31. ožujka 2026.
Pregledni rad

Sažetak

Hrvatska doktrina i sudska praksa općim metodama tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina pristupaju ponajprije općeteorijski. Sadržaj tih metoda određuje se u skladu s tekovinama europske pravne misli, no bez interesa za ispitivanje njihova pozitivnopravnog temelja u Republici Hrvatskoj. U radu se, polazeći od ustavnih načela diobe vlasti, zakonitosti, pravne sigurnosti i jednakosti, isključuje mogućnost prepuštanja predmetnih metoda potpunoj diskreciji tumača te se u pogledu njihova uređenja utvrđuje postojanje pravne praznine. Potom se postavlja i ispituje hipoteza o popunjavanju predmetne pravne praznine pravnim pravilima §§ 6. i 7. austrijskog Općeg građanskog zakonika u skladu sa Zakonom o načinu primjene pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine. Primjenom dogmatske, povijesne i poredbene metodologije dolazi se do potvrdnog zaključka. Prema navedenim pravnim pravilima, zakon nije dopušteno drukčije tumačiti nego prema vlastitom značenju riječi u njihovu savezu i jasnoj namjeri zakonodavca. Na pojedine slučajeve za koje ne postoji posebna odredba potrebno je primijeniti odredbe koje se odnose na slične slučajeve odnosno, ukoliko ni to nije moguće, načela prirodnog prava. Predmetna pravna pravila odražavaju spomenuta ustavna načela te jamče cjelovitost pravnog poretka u kojemu sudac ne može uskratiti odluku zbog nepostojanja posebne norme za pojedini slučaj niti može samovoljno diktirati normu.

***Ključne riječi**: metode tumačenja zakona; pravne praznine; kodifikacija; austrijski Opći građanski zakonik; talijanski Građanski zakonik.*

* Mate Alerić, mag. iur., samostalni istraživač, Pula, Hrvatska; aleric.mate7@gmail.com. ORCID: https://orcid.org/0009-0002-0904-4862.

©2026 Autor(i) i nakladnik. Ovaj je rad dostupan u otvorenom pristupu pod uvjetima licencije CC BY-NC-ND 4.0.

1. O OPĆIM METODAMA TUMAČENJA ZAKONA I POPUNJAVANJA PRAVNIH PRAZNINA TE O PRAVNOJ PRAZNINI U POGLEDU NJIHOVA UREĐENJA

Mišljenje da su opće metode tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina „samo" alat dijalektike ili pravne metodologije nije bez pedigrea.[1] Štoviše, takvo mišljenje prevladava u jugoslavenskoj i hrvatskoj pravnoj književnosti, koja predmetne metode poima kao pravila struke ili pravne logike[2] pa im pristupa isključivo općeteorijski i metapravno, oslanjajući se na dosege europske pravne misli.[3]

Tako im pristupa i hrvatska sudska praksa. Primjerice, Ustavni sud nabraja razne metode tumačenja zakona bez navođenja njihova pravnog temelja: „sudovi pri tumačenju pravnih normi, osim gramatičke i historijske metode tumačenja, koriste i druge metode tumačenja, uključujući i sustavnu i teleološku metodu".[4] U skladu s takvim shvaćanjem predmetnih metoda, Ustavni sud zaključuje da je primjena pojedine metode tumačenja zakona od strane sudova „stvar [...] njihovog odabira i nije predmet ustavnosudske ocjene".[5]

Nasuprot tome, talijanska sudska praksa polazi od čl. 12. uvodnih odredaba tamošnjega Građanskog zakonika iz 1942. godine (u daljnjem tekstu: TGZ iz 1942. godine)[6], koji propisuje opću metodologiju tumačenja zakona. Uvodne odredbe talijanskoga Građanskog zakonika naslovljene su „odredbe o zakonu općenito" i nisu ograničene na građansko pravo, već je riječ o općim pravilima koja se kao *lex*

1 Već je Ciceron primijetio da se pravna znanost oslanja na dijalektiku: „*quod numquam effecisset ipsius juris scientia, nisi eam praeterea didicisset artem quae doceret rem universam tribuere in partes, latentem explicare definiendo, obscuram explanare interpretando; ambigua primum videre, deinde distinguere, postremo habere regulam qua vera et falsa iudicarentur et quae quibus propositis essent, quaeque non essent consequentia*". Marko Tulije Ciceron, *Brutus sive de claris oratoribus* (Pariz: apud L. Hachette Bibliopolam, 1835.). Mandić također naglašava „upotrebu pomoćnih sredstava, što ih pruža opća i pravna logika". Oleg Mandić, *Sistem i interpretacija prava* (Zagreb: Narodne novine, 1971.), 177-178.

2 Bikić i Petrović pišu „o metodi koje se treba pridržavati da bi se rasvijetlio sadržaj norme *lege artis*", ističući da je tumačenje „za one koji primjenjuju pravo jedan od najvažnijih zadataka njihove profesije". V. Enes Bikić i Anita Petrović, „Tumačenje zakona – značaj i metode", *Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse*, br. 20 (2023): 195-198.

3 Bikić i Petrović, „Tumačenje zakona", 195-211; Dario Đerđa, „Neke primjedbe o tumačenju prava", *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 23, br. 2 (2002): 615-643; Žaklina Harašić, „Viskovićeva teorija tumačenja u pravu", *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 48, br. 1 (2011): 57-72; Marin Keršić, „Argument *a contrario*", *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 59, br. 2 (2022): 295-313; Mandić, *Sistem i interpretacija prava*, 177-178; Ivan Tomić, „Tumačenje, pravne praznine i načelo zakonitosti", *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru* 28, br. 1 (2020): 106-128.

4 Odluka Ustavnog suda RH, U-III-2821/2019 od 8. lipnja 2021.

5 Ustavni sud ograničava se na ispitivanje racionalne osnove i objektivnog opravdanja za određeno tumačenje i primjenu prava te na učinke takvog tumačenja i primjene prava na ustavna prava stranaka u postupku. V. Rješenje Ustavnog suda RH, U-III-865/2021 od 21. prosinca 2022. i rješenje Ustavnog suda RH, U-III/5678/2012 od 15. travnja 2020.

6 *Codice civile*, kraljev dekret od 16. ožujka 1942., br. 262.

generalis primjenjuju ako nije drukčije propisano.[7] Predmet ovoga rada upravo su takva opća pravila, a ne posebna pravila pojedinih područja, kao što je, primjerice, kazneno pravo.[8]

Prema čl. 12. uvodnih odredaba TGZ-a iz 1942. godine, zakonu se u primjeni može pripisati samo onaj smisao koji proizlazi iz vlastitog značenja riječi prema njihovoj vezi i iz namjere zakonodavca. Ukoliko određeni slučaj nije moguće riješiti na temelju pojedine odredbe, primijenit će se odredbe koje uređuju slične slučajeve i područja (*analogia legis* ili *argumentum a simili ad simile*), a podredno i opća načela pravnog poretka (*analogia iuris*).[9] Čl. 12. uvodnih odredaba TGZ-a iz 1942. godine usmjeren je prvenstveno sucima, kao svojevrsno jamstvo jedinstvene primjene zakona i trodiobe vlasti.[10]

Istodobno, u čl. 1362.-1371. knjige III. „O obvezama" TGZ iz 1942. godine propisuje i metode tumačenja ugovora, odnosno pravnih poslova općenito.[11] Dok je kod tumačenja zakona naglasak na utvrđivanju značenja riječi i namjere zakonodavca, čl. 1362. TGZ-a iz 1942. godine propisuje da se kod tumačenja ugovora mora poći od zajedničke namjere strana – odnosno, kod jednostranih poslova, od volje raspolagatelja – a ne ograničiti se na doslovno značenje riječi.

U hrvatskom pravnom poretku metode tumačenja ugovora utvrđene su Zakonom o obveznim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO)[12]. Na temelju čl. 319. ZOO-a, „[o]dredbe ugovora primjenjuju se onako kako glase", a „[p]ri tumačenju spornih odredbi ne treba se držati doslovnog značenja pojedinih izričaja, već treba

---

7 U tom smislu v. Paolo Pittaro, *Interpretazione della legge penale*, *Il penalista* (*rubrica La bussola*), pristup 11. veljače 2026., https://ilpenalista.it/bussola/interpretazione-della-legge-penale.

8 S tim u vezi, čl. 14. uvodnih odredaba TGZ-a iz 1942. godine propisuje da se kazneni zakoni i zakoni koji propisuju iznimke općim pravilima ili drugim zakonima ne primjenjuju izvan slučajeva i razdoblja koji su u njima razmatrani. Posebna pravila tumačenja i načelna zabrana analogije u području kaznenog prava izvode se iz kaznenopravnog načela zakonitosti.

9 Detaljnije o razlikovanju analogije *legis* i analogije *iuris* v. Giovanni Tarello, „Argumentacija tumačenja i sheme obrazlaganja u pridavanju značenja normativnim tekstovima", *Revus 45* (2021): 22.

10 Gorla smatra da čl. 12. TGZ-a iz 1942. godine propisuje isključivo ovlasti sudbene vlasti pri tumačenju zakona, odnosno da nije ni usmjeren ostalim subjektima tumačenja, za koje ima značaj obične smjernice. Gino Gorla, „I precedenti storici dell' art. 12 disposizioni preliminari del codice civile del 1942 (un problema di diritto costituzionale?)", *Il Foro Italiano* 10 (1969): 111-132. Francesco Cerrone, „In margine ad un frammento di storia e teoria delle fonti: le norme sulle norme in tema di interpretazione", *Rivista AIC 2* (2019): 590-654. Citiranu odredbu tako poima i talijanski Vrhovni kasacijski sud, koji ističe kako sudac ne stvara pravo, već djeluje prema poznatim hermeneutičkim kriterijima unutar granica pozitivnog prava (tal. *il giudice non crea il diritto, ma opera secondo i criteri ermeneutici noti e dentro i limiti del diritto positivo*). *Corte Suprema di Cassazione* [talijanski Vrhovni kasacijski sud], 23950 od 2. listopada 2018. V. i odluke br. 19597 od 18. rujna 2020. te br. 2061 od 28. siječnja 2021.

11 Na temelju čl. 1324. TGZ-a iz 1942. godine, ako zakon drukčije ne propisuje, odredbe o ugovorima na odgovarajući način primjenjuju se na jednostrane pravne poslove *inter vivos* imovinske naravi.

12 Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.

istraživati zajedničku namjeru ugovaratelja i odredbu tako razumjeti kako to odgovara načelima obveznog prava utvrđenim [ZOO-om]".

Nadalje, čl. 320. ZOO-a propisuje pravila tumačenja nejasnih ugovornih odredaba u posebnim slučajevima. U slučaju kada je ugovor sklopljen prema unaprijed otisnutom sadržaju ili ga je sastavila i predložila jedna strana, nejasne odredbe tumačit će se u korist druge strane. U besplatnom ugovoru nejasne odredbe treba tumačiti u smislu koji je manje tegotan za dužnika, a u naplatnom ugovoru u smislu kojim se ostvaruje pravičan odnos uzajamnih činidaba.

Budući da talijanski zakonodavac razlikuje (i različito uređuje) opće metode tumačenja zakona i metode tumačenja ugovora, a da su u ZOO-u propisane isključivo metode tumačenja ugovora, postavlja se pitanje jesu li negdje u fragmentiranom zakonodavstvu Republike Hrvatske propisane i opće metode tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina. Slutnju da je odgovor na to pitanje niječan, odnosno da nijedan važeći zakon Republike Hrvatske ne sadržava odredbu istovjetnu dikciji čl. 12. uvodnih odredaba TGZ-a iz 1942. godine, potvrđuje i već citirana ustavnosudska praksa.

Slijedom navedenoga, ili su opće metode tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina prepuštene potpunoj diskreciji tumača kao pravila struke ili pravne logike – odnosno, kako drži Ustavni sud, „stvar [...] njihovog odabira"[13] – ili u tom pogledu postoji pravna praznina. Hipoteza da je riječ o pravnoj praznini temelji se na ustavnim načelima diobe vlasti, zakonitosti, pravne sigurnosti i jednakosti, koja isključuju mogućnost potpunog prepuštanja predmetnih metoda diskreciji tumača te iziskuju njihovo uređenje. No više riječi o tome bit će u nastavku (*infra* 4.).

Premda još nije utvrđen njezin pozitivnopravni temelj, o kojemu će također više riječi biti u nastavku, poznato je da je analogija – ako ništa drugo, kao *lex artis* – sredstvo popunjavanja pravnih praznina. No odredbe ZOO-a o tumačenju ugovora ne mogu se analogijom primijeniti na tumačenje zakona. *Ratio* citiranih odredaba usko je vezan uz prirodu ugovora kao pravnog posla, odnosno stranačke dispozicije, dok je zakon općeobvezujući općenormativni akt.[14] Stoga bi u kontekstu tumačenja zakona bilo bespredmetno govoriti o zajedničkoj namjeri ugovaratelja, kao i o tumačenju protiv sastavljača – a što bi u ovom slučaju bio zakonodavac – o smislu koji je manje tegotan za dužnika ili kojim se ostvaruje pravičan odnos uzajamnih činidaba. Međutim, hrvatski pravni poredak predviđa i druge mogućnosti popunjavanja pravnih praznina, uključujući primjenu pravnih pravila sadržanih u propisima od 6. travnja 1941. godine.

2. O PRIMJENI PRAVNIH PRAVILA SADRŽANIH U PROPISIMA OD 6. TRAVNJA 1941. GODINE

Bogišić ističe kako je „u sastavljanju građanskih zakona i zakonika nešto slično s narodnim epskim pjesmama – biva vrijeme za rapsodije, a vrijeme također biva i

13 Rješenje Ustavnog suda RH, U-III-865/2021 od 21. prosinca 2022. godine. V. i rješenje Ustavnog suda RH, U-III/5678/2012 od 15. travnja 2020.

14 Bikić i Petrović, „Tumačenje zakona", 195-196.

za ujedinjeni epos".[15] U Republici Hrvatskoj je, čini se, već dulje od pola stoljeća vrijeme za rapsodije, tj. za fragmentirano normiranje, no pravne praznine mogu se popuniti i pravnim pravilima nekad važećih kodifikacija.

Do 6. travnja 1941. godine na teritoriju današnje Republike Hrvatske bili su na snazi austrijski Opći građanski zakonik (u daljnjem tekstu: OGZ)[16] i talijanski Građanski zakonik iz 1865. godine (u daljnjem tekstu: TGZ iz 1865. godine)[17]. Točnije, u Kraljevini Jugoslaviji do toga su dana na području nekadašnjih Kraljevina Hrvatske i Slavonije na snazi bili OGZ iz 1811. godine, a na području nekadašnje Kraljevine Dalmacije novelirani OGZ s izmjenama iz 1914., 1915. i 1916. godine.[18] U hrvatskim krajevima Kraljevine Italije, odnosno u Istri i dijelu primorja, važio je TGZ iz 1865. godine, sve do donošenja novog TGZ-a iz 1942. godine.[19]

Poslije Drugoga svjetskog rata primjena pravnih pravila sadržanih u nekada važećim kodifikacijama omogućena je Zakonom o nevažnosti pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije (u daljnjem tekstu: jugoslavenski ZNPP)[20]. Pritom je socijalistički zakonodavac razlikovao propise koje su donijela tijela vlasti okupatora i njihovih pomagača na području FNRJ-a za vrijeme neprijateljske okupacije i propise od 6. travnja 1941. godine.

Odredbom čl. 1. jugoslavenskog ZNPP-a okupatorski propisi proglašeni su nepostojećima, dok su odredbom čl. 2. propisi od 6. travnja 1941. godine samo izgubili pravnu moć. Istodobno, čl. 3. jugoslavenskog ZNPP-a predviđao je ovlast Prezidija Narodne skupštine FNRJ-a i prezidija republičkih skupština da odrede primjenu pojedinih pravnih pravila sadržanih u propisima od 6. travnja 1941. godine.

Uz primjenu predmetnih pravila na temelju odluke prezidija, čl. 4. jugoslavenskog ZNPPa predviđao je mogućnost primjene pravnih pravila sadržanih u tim propisima „na odnose koji nisu uređeni postojećim propisima i to samo ukoliko nisu u suprotnosti s Ustavom FNRJ, ustavima narodnih republika, zakonima i ostalim postojećim propisima donesenim od nadležnih organa nove države, kao i s načelima ustavnog poretka Federativne Narodne Republike Jugoslavije i njenih republika".

U vjerodostojnom tumačenju jugoslavenskog ZNPP-a socijalistički zakonodavac kao okupatorske određuje samo propise donesene poslije 6. travnja

15 Baltazar Bogišić, *Metod i sistem kodifikacije imovinskog prava u Crnoj Gori* (Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, 1967.), citiran u Mandić, *Sistem i interpretacija prava*, 118.

16 Austrijski Opći građanski zakonik, Justizgesetzsammlung, br. 1/11.

17 *Codice civile*, kraljev dekret od 25. lipnja 1865., br. 2358.

18 U Međimurju i Baranji primjenjivalo se mađarsko pravo. Vesna Radovčić, „Pokušaj kodifikacije građanskog prava u staroj Jugoslaviji („Predosnova građanskog zakonika za Kraljevinu Jugoslaviju")", *Radovi Instituta za hrvatsku povijest*, br. 7 (1975): 255-256. Petar Klarić i Martin Vedriš, *Građansko pravo* (Zagreb: Narodne novine, 2025.), 18.

19 Ferrante navodi da je u Julijskoj krajini – pojam koji se u međuratnom razdoblju koristio i za Istru i dio hrvatskog primorja – TGZ iz 1865. godine stupio na snagu tek 1928. godine. Riccardo Ferrante, *Il problema della codificazione*, Enciclopedia Treccani, pristup 9. siječnja 2025., https://www.treccani.it/enciclopedia/il-problema-della-codificazione_(Il-Contributo-italiano-alla-storia-del-Pensiero:-Diritto)/#Il_modello_otto-novecentesco.

20 Zakon o nevažnosti pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. i za vrijeme neprijateljske okupacije, Službeni list FNRJ, br. 86/46., 105/46., 96/47.

1941. godine, a pojašnjava da se takvima ne smatraju propisi koji su toga dana već bili na snazi na pripojenom području. Slijedi da je, na temelju jugoslavenskog ZNPP-a, TGZ iz 1942. godine proglašen nepostojećim kao okupatorski propis, dok su se pravna pravila sadržana u TGZ-u iz 1865. godine mogla primjenjivati čak i u bivšoj socijalističkoj državi, pod već navedenim pretpostavkama.

U lipnju 1991. godine u Republici Hrvatskoj proglašeni su Zakon o preuzimanju Zakona o obveznim odnosima[21] i Zakon o preuzimanju Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima[22] (zajedno u daljnjem tekstu: Zakoni o preuzimanju ZOO-a i ZOVO-a). Navedeni zakoni uvelike su ograničavali mogućnost primjene pravnih pravila OGZ-a u području obveznih, vlasničkih i stvarnopravnih odnosa.[23]

Nakon raskidanja državnopravnih veza sa SFRJ-om donesen je Zakon o načinu primjene pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine (u daljnjem tekstu: hrvatski ZNPP)[24]. Na temelju čl. 1. i 2. hrvatskog ZNPP-a spomenuti propisi primjenjuju se kao pravna pravila. Drugim riječima, hrvatski ZNPP pozitivnopravni je temelj pravnog pravila sadržanog u nevažećem propisu.[25]

Predmetna pravna pravila primjenjuju se pod sljedećim pretpostavkama:

- ukoliko predmetni odnos nije uređen važećim propisima Republike Hrvatske
- ukoliko su predmetna pravila, u skladu s posebnim propisima, primjenjivana u Republici Hrvatskoj do dana stupanja na snagu hrvatskog ZNPP-a te
- ukoliko su predmetna pravila u skladu s Ustavom i zakonima Republike Hrvatske.

Tumačenjem hrvatskog ZNPP-a u više se navrata bavio istaknuti hrvatski romanist Petrak,[26] prema čijem tumačenju svi propisi od 6. travnja 1941. godine, neovisno o pravnom poretku kojemu su pripadali, „mogu postati supsidijarno pravo

21 Zakon o preuzimanju Zakona o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 53-1305/91.

22 Zakon o preuzimanju Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima, Narodne novine, br. 53-1302/91.

23 Marko Petrak, „Rimsko pravo kao pozitivno pravo u Republici Hrvatskoj. Prilog tumačenju Zakona o načinu primjene pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine“, *Hrvatska pravna revija* 6, br. 10 (2006): 5-7. Gavella također ističe da je donošenjem hrvatskog ZNPP-a „stavljena izvan sumnje načelna mogućnost važenja pravnih pravila iz bivšeg OGZ“, a koja je bila dovedena u pitanje Zakonima o preuzimanju ZOO-a i ZOVO-a. Nikola Gavella et al., *Hrvatsko građanskopravno uređenje i kontinentalnoeuropski pravni krug* (Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu, 1994.), 170-171.

24 Zakon o načinu primjene pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine, Narodne novine, br. 73/91.

25 Tako pojam pravnog pravila određuje Gavella u vezi s jugoslavenskim ZNPP-om, no isto vrijedi, *mutatis mutandis*, i za hrvatski ZNPP. Gavella et al., *Hrvatsko građanskopravno uređenje*, 67. Klarić i Vedriš razlikuju sadržajni i normativni dio pravnog pravila te zaključuju da „[p]reuzimajući stare propise ne preuzima se njihov normativni, nego isključivo sadržajni dio“. Prema Klariću i Vedrišu, u normativnom dijelu pravnog pravila nalazi se „zapovijed ili zabrana koja se odnosi na taj sadržaj“. Klarić i Vedriš, *Građansko pravo*, 19-20.

26 Petrak, „Rimsko pravo“, 1-11. Marko Petrak, „The Natural Law Rules of *Ius Commune* in the Croatian Legal System“, *Pázmány Law Review*, br. 2 (2014): 65-77. Marko Petrak, „Kanonsko pravo i hrvatski pravni sustav (I). Pravni izvori i pravna načela“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 70, br. 2-3 (2020): 251-286.

u rangu pravnih pravila“ ukoliko ispunjavaju propisane pretpostavke.[27] Pritom ističe da se sintagma „pravni propisi“ odnosi na propise u cjelini, a ne na pojedine odredbe tih propisa.[28]

Već iz dikcije čl. 1. hrvatskog ZNPP-a, u kojemu je riječ o primjeni propisa od 6. travnja 1941. godine kao pravnih pravila, proizlazi da je mjerodavna primjena propisa u cjelini. Drugim riječima, dok je u jugoslavenskom ZNPP-u bilo riječi o pravnim pravilima sadržanima u propisima, u čl. 1. hrvatskog ZNPP-a ta su dva pojma istoznačna pa je pravno pravilo *rectius* propis u cjelini, a ne pojedine odredbe istoga.

Nadalje, Petrak ističe da je pretpostavku primjene „sukladno posebnim propisima“ potrebno tumačiti kao primjenu u bilo kojem razdoblju između 6. travnja 1941. godine i 31. prosinca 1991. godine na teritoriju današnje Republike Hrvatske.[29] Naime, Petrak smatra da hrvatski ZNPP ne bi mogao ispuniti svoju svrhu popunjavanja pravnih praznina kada bi se sintagma „sukladno posebnim propisima“ tumačila u vezi sa Zakonima o preuzimanju ZOO-a i ZOVO-a. Također smatra da se citirana sintagma ne odnosi na jugoslavenski ZNPP jer potonji nije preuzet u pravni sustav Republike Hrvatske.[30]

Suprotno stajalište izražava akademik Margetić, koji zagovara tezu da se sintagma „sukladno posebnim propisima“ odnosi upravo na Zakone o preuzimanju ZOO-a i ZOVO-a pa zaključuje da „ne postoji mogućnost oživljavanja bilo kojeg dijela bilo kojeg zakona, pa ni OGZa, koji bi mogao imati pravnu snagu pravnog pravila ako to nije propisano u nekom zakonu do 31. prosinca 1991“.[31]

Dok Petrakova teza počiva na *interpretatio abrogans* dikcije „sukladno posebnim propisima“ te se čini odviše permisivnom, Margetićeva poriče da hrvatski ZNPP uopće ima ikakvu svrhu. Uostalom, zakonodavac ne bi ni donio hrvatski ZNPP da je namjeravao ograničiti opseg primjene pravnih propisa od 6. travnja 1941. godine na institute navedene u Zakonima o preuzimanju ZOO-a i ZOVO-a. U prilog svrhovitosti hrvatskog ZNPP-a govori i okolnost da je isti zaživio u sudskoj praksi, i to ne samo u vezi s OGZ-om nego i sa starojugoslavenskim Zakonom o vanparničnom postupku.[32]

Stoga bi sintagmu „sukladno posebnim propisima“ trebalo tumačiti u vezi s jugoslavenskim ZNPP-om te pripadajućim izmjenama, dopunama i vjerodostojnim tumačenjima. Izneseno tumačenje vjerno je kako namjeri zakonodavca da omogući

27 Petrak, „Rimsko pravo“, 5.
28 Petrak, „Rimsko pravo“, 6-7.
29 Petrak, „Rimsko pravo“, 5-7.
30 Petrak, „Rimsko pravo“, 6.
31 Lujo Margetić, „O tzv. aktualiziranju istraživanja rimskog prava“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 27, br. 2 (2006): 644-645.
32 Portal IUS-INFO navodi čak 786 akata u vezi s čl. 1., a 2.579 akata u vezi s čl. 2. hrvatskog ZNPP-a. IUS-INFO, *Zakon o načinu primjene pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine*, pristup 9. veljače 2026., https://www.iusinfo.hr/zakonodavstvo/ZA1991B73A1884. U vezi s primjenom Zakona o vanparničnom postupku Kraljevine Jugoslavije v. Hana Hoblaj, „Osvrt na Zakon o izvanparničnom postupku i nadležnosti javnih bilježnika u nespornim stvarima“, *Javni bilježnik* 27 (2023): 80.

popunjavanje pravnih praznina tako i slovu zakona, odnosno sintagmi „sukladno posebnim propisima“. Naime, jugoslavenski ZNPP u mjerodavnom je razdoblju uređivao područje usporedivo onomu koje uređuje hrvatski ZNPP, i to barem do 8. listopada 1991. godine. Nadalje, s obzirom na to da mjerodavno razdoblje počinje 6. travnja 1941. godine, ne čini se odlučujućom okolnost to što jugoslavenski ZNPP nije preuzet u pravni sustav Republike Hrvatske, odnosno što nije ostao na snazi sve do 31. prosinca 1991. godine.[33]

Slijedom navedenoga, pravni propisi od 6. travnja 1941. godine mogu se primijeniti kao pravna pravila: a) radi popunjavanja pravnih praznina, tj. na odnose koji nisu uređeni u važećim propisima, b) ukoliko su bili na snazi na teritoriju današnje Republike Hrvatske zaključno sa 6. travnja 1941. godine, c) ukoliko su u razdoblju od 6. travnja 1941. do 31. prosinca 1991. godine primjenjivani „sukladno posebnim propisima“ koji su uređivali njihovu primjenu (dakle, u skladu s jugoslavenskim ZNPP-om te pripadajućim izmjenama, dopunama i vjerodostojnim tumačenjima) te d) ako su u skladu s Ustavom i zakonima Republike Hrvatske.

U nastavku rada slijedi pregled općih metoda tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina iz OGZ-a i TGZ-a iz 1865. godine, a potom i ispitivanje primjenjivosti tih metoda kao pravnih pravila u skladu s iznesenim tumačenjem hrvatskog ZNPP-a. Budući da pravna pravila TGZ-a iz 1865. godine nakon Drugoga svjetskog rata nikada nisu primijenjena na teritoriju današnje Republike Hrvatske prema jugoslavenskom ZNPP-u, upitno je ispunjavaju li odgovarajuću pretpostavku iz hrvatskog ZNPP-a.[34] Stoga će u nastavku naglasak biti na OGZ-u, dok će o TGZ-u iz 1865. godine biti riječi samo radi poredbe predmetnih instituta.

3. O OPĆIM METODAMA TUMAČENJA ZAKONA I POPUNJAVANJA PRAVNIH PRAZNINA U OGZ-U I TGZ-U IZ 1865. GODINE

Ranije kodifikacije u modernoj pravnoj povijesti Europe sadržavaju uvodne odredbe koje su usmjerene na uređenje zakona kao instituta.[35] Tako je uvod OGZ-a[36] naslovljen „O zakonima građanskim uopće“, dok su §§ 6., 7. i 8. OGZ-a posvećeni tumačenju zakona, a § 12. sudačkim izrekama. Od citiranih odredaba samo se §§ 6. i

33 Okolnost da jugoslavenski ZNPP nije preuzet u pravni sustav Republike Hrvatske ističe Petrak. Petrak, „Rimsko pravo“, 6.

34 TGZ iz 1865. godine čak se ni ne spominje u kontekstu povijesne razrade propisa koji su bili na snazi na teritoriju današnje Republike Hrvatske na dan 6. travnja 1941. godine, a ne spominju se ni kasnije pripojena područja koja su tada bila pod vlašću Kraljevine Italije (npr. Istra). Radovčić, „Pokušaj kodifikacije“, 255-256. Usto, Klarić i Vedriš analiziraju samo „propise stare Jugoslavije“, premda se ni jugoslavenski ni hrvatski ZNPP ne ograničavaju na to zemljopisno područje. Klarić i Vedriš, *Građansko pravo*, 17-18.

35 Thomas Simon, „Inhalt und rechtspolitische Bedeutung der „Einleitung“ des ABGB im Kontext der Kodifikationsgesetzgebung des frühen 19. Jahrhunderts“, *Seqüência (Florianópolis)*, br. 66 (2013): 48, http://dx.doi.org/10.5007/2177-7055.2013v34n66p47.

36 Uvodne odredbe OGZ-a od 1811. godine nisu izmijenjene u noveliranom OGZ-u pa se u radu govori o OGZ-u općenito.

7. odnose na opće metode tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina, dok §§ 8. i 12. normiraju ovlasti zakonodavca i sudaca kao subjekata tumačenja zakona, što nije predmet ovoga rada.

Odredbe §§ 6. i 7. OGZ-a glase kako slijedi:

> „§ 6. Kad se zakon na što uporavljiva (poziva), nije dopušteno inače tumačiti ga nego li donosi vlastito značenje riječi u njihovu savezu i jasna namisao zakonodavca.
>
> § 7. Ako se pravni slučaj ne da presuditi ni po riječima ni po smislu naravskomu zakona, imat će se obzir na spodobne slučajeve, koji su u zakonima određeno presuđeni. Ako pravni slučaj ostane sa svim tim dvojben, valja ga s obzirom na okolnosti brižljivo sabrane i zrelo rasuđene presudili po načelima prava naravskoga."

Uvodne odredbe TGZ-a iz 1865. godine naslovljene su „Odredbe o objavi, tumačenju i primjeni zakona općenito", a dikcija njihova čl. 3. gotovo je istovjetna odredbama §§ 6. i 7. OGZa. Ona u prijevodu glasi kako slijedi:

> „U primjeni zakona ne može mu se pripisati drugo značenje do onoga koje obznanjuju vlastito značenje riječi prema njihovoj vezi i namjera zakonodavca.
>
> Ako se spor ne može riješiti posebnom zakonskom odredbom, uzet će se u obzir odredbe koje uređuju slične slučajeve ili usporediva područja: no ako slučaj ostane sporan, odlučit će se prema općim pravnim načelima."

Paradoks pravnih pravila tumačenja zakona jest u tome što su i ona sama predmet tumačenja.[37] No zakonske odredbe o tumačenju zakona nemaju doktrinarnih pretenzija. Svrha je kodifikacije metoda tumačenja osiguranje jedinstvene primjene zakona i diobe vlasti, napose sudske i zakonodavne.[38] U tom smislu predmetne su odredbe izraz kontinentalne iluminističke doktrine prava i države, odnosno jamstvo cjelovitosti pravnog poretka u kojemu sudac ne može uskratiti odluku zbog nepostojanja posebne norme za pojedini slučaj niti može samovoljno diktirati

37 Kehrer smatra da odredbe o tumačenju valja tumačiti pretpozitivističkim metodama. Johannes Kehrer, *Gesetzeskonforme Methodik, Zur Bedeutung der §§6, 7 ABGB für die privatrechtliche Methodenlehre* (Beč: Verlag Österreich, 2013.), 21. Općeteorijska književnost uglavnom ističe tautološku prirodu predmetnih odredaba i normi o normama općenito. Ludwig Schmid, „Die Auslegung gesetzlicher Auslegungsregeln", *Rechtstheorie* 47 (2016): 199-216. U vezi s čl. 12. uvodnih odredaba TGZ-a iz 1942. v. Michele Onorato, „Legge e lettera. Il problema dell'interpretazione e del confine tra potere legislativo e potere giudiziario", *Il diritto processuale civile italiano e comparato*, br. 23 (2022): 330-331. S druge strane, povijesna, poredbena i dogmatska književnost ukazuju na pravnopolitičku svrhu predmetnih odredaba i na njihovu primjenjivost u pravosuđu, koju potvrđuju austrijska i talijanska sudska praksa citirane u ovome radu. V. Gorla, „I precedenti storici", 111-132.

38 Simon piše o novoj podjeli dužnosti između zakonodavne i sudačke vlasti (njem. *einer neuartigen Funktionsaufteilung zwischen Gesetzgeber und Justiz*) te ističe kako predmetne odredbe sudstvu nameću određeni pristup zakonu putem kodifikacije metodoloških pravila tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina (njem. *der Justiz durch gesetzliche Positivierung methodischer Regeln für die Gesetzesauslegung und Lückenfüllung einen bestimmten Umgang mit dem Gesetz aufzuerlegen*). Simon, „Inhalt und rechtspolitische Bedeutung", 50, 76.

normu.[39]

Povijesno gledano, metodologija tumačenja uvelike je prethodila kodifikaciji, potom je kodificirana,[40] a zatim je i sama njezina kodifikacija bila predmetom doktrinarne razrade sve do današnjega dana.[41] Stoga je točnije zaključiti da su metode tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina istodobno pozitivnopravna i pravnometodološka, a i metapravna pravila, uz napomenu da se primjena tih metoda u pravosuđu mora kretati unutar pozitivnopravnog okvira.[42]

U nastavku se, polazeći od egzegeze oca i prvog komentatora OGZ-a, Franza von Zeillera, nudi sadržajni pregled metoda tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina koje su utemeljene u citiranim odredbama. Von Zeillerova egzegeza bila je polazište kasnijim komentatorima jer se smatralo da on – kao glavni redaktor konačnoga nacrta OGZ-a[43] – najbolje može razjasniti namjeru zakonodavca.[44]

3.1. Vlastito značenje riječi u njihovu savezu i jasna namisao zakonodavca

U vezi s § 6. OGZ-a von Zeiller razlikuje gramatičko tumačenje ili tumačenje riječi (njem. *die grammatische oder Wortauslegung*) i logičko ili filozofsko tumačenje

39 Kehrer zaključuje da se svaki pravni spor može riješiti u skladu s §§ 6. i 7. OGZ-a te predmetne odredbe povezuje sa zabranom uskrate pravosuđa (*non liquet*). Kehrer, *Gesetzeskonforme Methodik*, 29. Ferrante povezuje §§ 6. i 7. OGZ-a s čl. 4. Napoleonovog zakonika, koji je sucima izrijekom branio uskratu pravosuđa (*non liquet*). V. Riccardo Ferrante, „Un ruolo per l'interprete: la scienza giuridica italiana tra Code Napoléon e ABGB", *Forum Historiae iuris* (2007): 37. Gorla također ističe da §§ 6. i 7. OGZ-a obvezuju suca da riješi i one predmete koji u zakonu nisu (ili nisu jasno) uređeni (tal. *dovere di decidere la controversia anche nel casus (a lege) omissus e nel casus dubius (silence et obscurité de la loi)*). Gorla, „I precedenti storici", 127. U kontekstu poredbenog proučavanja tumačenja zakona u *common law* i *civil law* sustavima, Carney ističe kako pristup tumačenju podrazumijeva određeno poimanje zakonodavstva, zakonodavnog postupka i subjekata tumačenja, a zahtijeva razumijevanje diobe vlasti u pojedinom pravnom poretku. Gerard Carney, „Comparative Approaches to Statutory Interpretation in Civil Law and Common Law Jurisdictions", *Statute Law Review* 36, br. 1 (2015): 46-58.

40 Alternativa pozitivizaciji pravila tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina bila je, krajem 18. i početkom 19. stoljeća, zabrana tumačenja zakona upućena sudbenoj vlasti, odnosno institut *referée legislatif* u raznim inačicama. Cerrone, „In margine ad un frammento", 600-602. Schmid, „Die Auslegung gesetzlicher Auslegungsregeln", 200. Simon, „Inhalt und rechtspolitische Bedeutung", 47-82. Tarello, „Argumentacija tumačenja", bilješka 53.

41 Za pregled povijesnog razvoja metoda tumačenja od glosatorske škole do kodifikacije v. Gorla, „I precedenti storici", 111-132. Cerrone, „In margine ad un frammento", 590-654.

42 O nemogućnosti potpune pozitivizacije metodologije tumačenja v. Schmid, „Die Auslegung gesetzlicher Auslegungsregeln", 205-206. O potrebi za istraživanjem pravne topike usprkos postojanju zakonskih odredaba koje propisuju metode tumačenja zakona v. Tarello, „Argumentacija tumačenja".

43 *Franz von Zeiller*, *Hrvatska enciklopedija*, *mrežno izdanje,* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, pristup 10. veljače 2026., https://enciklopedija.hr/clanak/zeiller-franz-von.

44 Primjerice Joseph Winiwarter i Franz Xaver Nippel. Nippel je smatrao da namisao zakonodavca OGZ-a najbolje može razjasniti upravo von Zeillerovo djelo. V. Ferrante, „Un ruolo per l'interprete", 15 i 16, s uputama na izvore i daljnju literaturu.

(njem. *die logische oder philosophische*).[45]

Budući da se zakoni svim građanima obznanjuju riječima (njem. *werden allen Bürgern* […] *durch Worte bekannt gemacht*), von Zeiller zaključuje da je potrebno poći od njihova značenja u svakodnevnom govoru te da nema potrebe za zakonskim određenjem općepoznatih pojmova. Prema von Zeilleru, nužno je odrediti ili opisati samo stručne izraze jer isti mogu biti višeznačni ili laicima nerazumljivi.[46]

Pod pojam gramatičkog tumačenja von Zeiller podvodi i metodu koju bi suvremena pravna teorija nazvala sustavnom. Ističe, naime, da se vlastito značenje pojedinih riječi i cijele rečenice može razumjeti samo u „savezu" s prethodnim i sljedećim cjelinama zakona, odnosno zajedno s ostalim srodnim odredbama. Pritom upozorava na postupovnu taktiku kojom se pojedina odredba izdvaja iz konteksta kako bi zadovoljila potrebe stranke u postupku pa zaključuje da se samo kroz trajno proučavanje cjelokupnog zakonodavstva stječe jasan i cjelovit uvid u njega.[47]

Logičko tumačenje određuje pak kao tumačenje stvarne volje ili namisli zakonodavca, koje naziva i duhom zakona (njem. *der Geist des Gesetzes*). Naime, za von Zeillera zakon nije mrtvo slovo, već volja zakonodavca usmjerena na postizanje nekoga bližeg ili daljeg cilja.[48] Riječ je o metodama koje se u pravnoj teoriji nazivaju logičkim i teleološkim ili ciljnim.

Čini se da von Zeiller volju zakonodavca ne poima samo kao povijesno očitovanje volje određenog zakonodavca, nego kao skup razumom uvjetovanih univerzalnih silnica koje usmjeravaju zakonodavstvo. Za von Zeillera su zakonske odredbe samorazumljive istine (njem. *Vernunftwahrheiten*), pa kao sredstva traganja za voljom zakonodavca navodi: a) najviši zakon prava[49], b) prirodna, opća pravna načela, c) opće pravne pojmove i pravne pojmove koji su svojstveni pojedinom pravnom poslu (odnosno postavljene kao osnovu pojedinoga pravnog posla u OGZ-u), d) pretpostavke koje proizlaze iz naravi pravnog posla, uobičajenog stanja stvari ili zakonom zaštićenih interesa strana te naposljetku e) zakone čiji je sadržaj manje ili više pozitiviziran, uzgredne razloge, posebne odnose i povijesne ili statističke podatke.[50]

Odlika austrijske kodifikacije jest to što su njome stavljena izvan snage sva

45 Franz von Zeiller, *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie* (Beč, Trst: Geistinger, 1811.), 53. Derenčin u vezi s § 6. OGZ-a piše o slovničom, odnosno gramatikalnom ili filogičkom te o logičkom, odnosno filozofičkom tumačenju. Marian Derenčin, *Tumač k općemu austrijskomu građanskomu zakoniku*, *Knjiga I.* (Zagreb: Nakladom sveučilištne knjižare Albrechta i Fiedlera, 1880.), 109-110.

46 Von Zeiller, *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch*, 50-51.

47 U njem. izvorniku: *durch ein anhaltendes Studium der ganzen Gesetzgebung* [...]. Von Zeiller, *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch*, 51-53.

48 U njem. izvorniku: *nicht der todte Buchstabe ist das Gesetz* [...]. Von Zeiller, *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch*, 53.

49 Von Zeiller kao najdalji cilj zakonodavca navodi ostvarenje najvišeg općeg zakona, prema kojemu se sloboda svakog pojedinca ograničava kako bi se svakom drugom pojedincu zajamčile sloboda i sigurnost. Von Zeiller, *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch*, 57.

50 Von Zeiller, *Commentar über das allgemeine bürgerliche*, 57.

prethodno važeća pravna vrela, uključujući *ius commune*, a istodobno je sadržaj tih vrela uvelike preuzet u novom zakoniku.[51] Stoga se može zaključiti da je korištenje prirodnih, općih pravnih načela u tumačenju volje zakonodavca u kontekstu OGZ-a zapravo povijesno tumačenje, premda su za von Zeillera ta načela – kao i sam zakon – predstavljala univerzalnu i samorazumljivu istinu, a ne samo povijesni temelj. U svakom slučaju, von Zeiller ukazuje na plodnost navedenih izvora i na njihovu važnost za jasnu i temeljitu spoznaju građanskih zakona, ali savjetuje njihovu pažljivu upotrebu zbog opasnosti zamjene stvarne volje zakonodavca sudačkim tumačenjima.[52]

Derenčin trezvenije pojašnjava da se namjera zakonodavca utvrđuje s obzirom „na tako zvanu *ratio legis*, to jest na razlog, s kojega je zakon donešen, na *ratio juris*, to jest na pravni temelj zakona, na *occasio legis*, to jest na povjestni povod zakona", a da se „može [...] razabrati i iz obrazložbe, iz izvješćah, kojimi se obično popraćuju osnove zakonah, iz raspravah, koje se oko njih vode u odborih, u saborih itd.".[53] Kao sredstva logičkog tumačenja također navodi *argumentum a contrario*, *argumentum a majori ad minus* te *argumentum a minori ad majus*.[54]

Što se tiče međusobnog odnosa navedenih metoda tumačenja, von Zeiller prvenstveno određuje zakon kao stvarnu volju zakonodavca, ali pojašnjava da se ta volja očituje u prirodi stvari, u odabranim izrazima i u vezi riječi i pojedinih dijelova zakona pa upozorava da se jasan smisao zakona ne smije iskriviti razlikovanjem između njegova slova i osnove.[55]

Dakle, prema von Zeilleru ne postoji hijerarhija metoda tumačenja, već § 6. OGZ-a sadržava jedinstveno pravilo na temelju kojega se zakon mora tumačiti u skladu s vlastitim značenjem riječi u njihovu savezu i jasnoj namisli zakonodavca, odnosno, metodološkim rječnikom rečeno, gramatički, sustavno, logički i teleološki.[56] Pritom su povijesna i poredbena metoda pomoćna sredstva za utvrđivanje volje zakonodavca, a tumačenje potonje u svakom slučaju ne smije biti u suprotnosti sa slovom zakona.[57]

---

51 Petrak, „Rimsko pravo", 7, s uputama na izvore i daljnju literaturu.

52 Von Zeiller, *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch*, 57-60.

53 Derenčin, *Tumač k općemu austrijskomu građanskomu zakoniku*, 109-110.

54 Derenčin, *Tumač k općemu austrijskomu građanskomu zakoniku*, 112-113.

55 Von Zeiller, *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch*, 60. Simon, „Inhalt und rechtspolitische Bedeutung", 67.

56 Tako zaključuje i Derenčin: „§ 6 neshvaća slovničko tumačenje kao stojeće u oprieci sa logičkim, već spajajući oba veznikom: „...nego li donosi vlastito značenje riečih u njihovu savezu (slovničko tumačenje) i jasna namisao zakonotvorca" (logičko tumačenje), upućuje na to da se oba načina imadu smatrati sastojnimi dielovi jedne te iste nedielive djelatnosti, da se oba sredstva imadu uporavljati u svrhu, koja se hoće polučiti tumačenjem". Derenčin, *Tumač k općemu austrijskomu građanskomu zakoniku*, 110-112. Ipak, suvremena praksa austrijskog Vrhovnog suda poima hijerarhiju metoda tumačenja zakona u skladu s § 6. OGZ-a kako slijedi: prvo gramatičko, zatim logičko/sustavno, a tek potom teleološko tumačenje. V. odluka *Oberster Gerichtshof* [austrijski Vrhovni sud], 9ObA32/25h od 17. srpnja 2025.; odluka *Oberster Gerichtshof* [austrijski Vrhovni sud], 4Ob183/24a od 26. lipnja 2025.; odluka *Oberster Gerichtshof* [austrijski Vrhovni sud], 4Ob56/75 od 7. listopada 1975.

57 Ferrante primjećuje tendenciju von Zeillera i drugih ranih komentatora da koriste i strane

3.2. Popunjavanje pravnih praznina: spodobni slučajevi i načela prava naravskoga

§ 7. OGZ-a kao sredstvo popunjavanja pravnih praznina prvo navodi analogiju, odnosno obzir na slične („spodobne“) slučajeve koji su u zakonima izrijekom uređeni („određeno presuđeni“).[58]

Von Zeiller jednostavnim rječnikom pojašnjava primjenu ove metode: ako za pojedini slučaj ne pronađemo rješenje tamo gdje ga očekujemo, moramo se posavjetovati s drugim srodnim zakonima, istražiti razloge tih srodnih zakona i na taj način otkriti zajedničku vezu, zajedničke kriterije i zajedničko načelo kao izvor odluke.[59] Pojašnjava da se moraju uzeti u obzir slični, u zakonu uređeni slučajevi, kao i razlozi srodnih zakonskih odredaba. Derenčin kao srodne određuje one zakone „koji počivaju na jednom te istom načelu, koji izviru iz jedne te iste *ratio legis*“ pa citira izreku: „*Ubi eadem ratio legis ibi eadem legis dispositio*“.[60]

U slučaju da se pravna praznina ne može popuniti analogijom pa „slučaj ostane sa svim tim dvojben“, potrebno je primijeniti načela prirodnog prava („prava naravskoga“). Prema tome, načela prirodnog prava nisu samo sredstvo traganja za voljom zakonodavca (*supra* 3.a.) nego i sredstvo popunjavanja pravnih praznina. Von Zeiller naglašava da se spomenuta načela primjenjuju tek podredno, odnosno samo na slučajeve za koje je pozitivno pravo nedostatno (njem. *wo der bürgerliche Codex schlechterdings nicht ausreicht*).[61]

Von Zeiller sadržajno određuje načela prirodnog prava samo kao pravnu filozofiju (njem. *Philosophie des Rechts*) i prirodna prava (njem. *Naturrechte*).[62] Petrak ističe kako je starija austrijska doktrina – a i hrvatska doktrina do Drugoga svjetskog rata – poimala prirodno pravo kao *ratio naturalis*, a potonje kao temelj rimskog prava i samog OGZ-a.[63] Petrak stoga zaključuje da je, na temelju § 7.

zakone, osobito Napoleonov zakonik, odnosno poredbenu metodu. Ferrante, „Un ruolo per l’interprete“, 14.

58 Kehrer naglašava da se § 7. OGZ-a primjenjuje tek podredno, odnosno ako se slučaj ne može riješiti na temelju § 6. U tom smislu piše o modelu tumačenja u tri koraka, u kojemu je prvi korak primjena metoda iz § 6., drugi korak primjena analogije na temelju § 7., a treći primjena načela prirodnog prava iz § 7. OGZ-a. Kehrer, *Gesetzeskonforme Methodik*, 39.

59 U njem. izvorniku: *das gemeinschaftliche Band, die gemeinschaftlichen Mertmahle und den gemeinschaftlichen Grundsatz als Quelle der Entscheidung aufzudecken besorgt sein*. Von Zeiller, *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch*, 63-64.

60 Derenčin, *Tumač k općemu austrijskomu građanskomu zakoniku*, 114-115.

61 Von Zeiller, *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch*, 66.

62 Ipak, von Zeiller ostaje vjeran pravnopolitičkom projektu ograničenja ovlasti sudačke vlasti pa upozorava na ekscese korištenja načela prirodnog prava u sudskoj praksi, a osobito ističe da ih sudac ne može koristiti da bi isključio primjenu zakona, odnosno da bi se postavio kao sudac nad zakonima. Von Zeiller, *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch*, 65-67. Ferrante, „Un ruolo per l’interprete“, 22. Kehrer naglašava da je primjena načela prirodnog prava tek treći korak u tumačenju zakona u skladu s §§ 6. i 7. OGZ-a. Kehrer, *Gesetzeskonforme Methodik*, 39.

63 Petrak, „Rimsko pravo“, 7. Petrak, „The Natural Law Rules“, 71. Takvo tumačenje u skladu je s von Zeillerovim poimanju zakonskih odredaba kao samorazumljivih istina (njem. *Vernunftwahrheiten*). Von Zeiller, *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch*,

OGZ-a, *ius commune* supsidijarno pravno vrelo u dijelu u kojemu sadrži načela prirodnog prava.[64]

Slično je stajalište više od stoljeća ranije zastupao i Derenčin tvrdnjom da su kodifikatori zaključnom izrekom § 7. zaista htjeli „naravskomu pravu podieliti svojstvo subsidijarnoga prava", no zaključuje da „nije moguće pomisliti slučaja, koj se nebi dao riešiti tumačenjem, zakonskom ili pravnom analogijom, uslijed česa biva suvišno navesti subsidijarno koje pravno vrelo".[65]

Prema iznesenom shvaćanju prirodnog prava iznimno je skeptičan Margetić, koji ukazuje na to da je austrijska sudska praksa s početka 20. stoljeća tumačila § 7. OGZ-a na osnovi „u određeno vrijeme vladajućeg pravnog shvaćanja, temeljenog na logičkim zakonima razmišljanja".[66] Stoga Margetić načela iz § 7. OGZ-a ne poima „u smislu nekih nebuloznih načela naravnog prava", već kao ograničenu mogućnost suca da stvori novo pravno pravilo koje je „odraz konkretnih prilika".[67]

Tumačenje § 7. OGZ-a metodom iz § 6. – odnosno prema vlastitom značenju riječi u njihovu savezu i jasnoj namisli zakonodavca, razjašnjenoj von Zeillerovom egzegezom – upućuje na zaključak da su „načela prava naravskoga" upravo ona *ratio naturalis* koja nadahnjuje svaki zakon, pa i one strane i povijesne. Prema tome, dikcija § 7. OGZ-a ne dopušta mehaničku primjenu *ius commune* kao supsidijarnog pravnog vrela, već ovlašćuje suca da, s obzirom na *ratio naturalis*, koja se očituje i u povijesnim i stranim institutima, izvede novo pravno pravilo – naravno, samo ako pojedini slučaj nije moguće riješiti tumačenjem zakona u skladu s § 6., odnosno analogijom u skladu s § 7. OGZ-a.

U poredbenoj perspektivi na takvo rješenje upućuje i sintagma „opća pravna načela" iz odredbe čl. 3. uvodnih odredaba TGZ-a iz 1865. godine. Borsari ističe kako čl. 3. uvodnih odredaba TGZ-a iz 1865. godine ne zaziva primjenu rimskog prava kao supsidijarnoga pravnog vrela, već upućuje na rimsko pravo kao „riznicu načela, pravila i kriterija na kojima se u velikoj mjeri temelji pravna znanost kojom je nadahnuta moderna kodifikacija".[68] Borsari stoga zaključuje da se opća pravna načela mogu izvoditi iz rimskog prava, ali da se u slučaju anakronističkih rješenja mora pribjeći zdravom razumu (tal. *la ragione semplice*) i osjećaju pravičnosti (tal. *il*

57. Do sličnog zaključka dolazi i talijanska doktrina u vezi s čl. 3. uvodnih odredaba TGZ-a iz 1865. godine. Luigi Borsari, *Commentario del codice civile italiano* (Torino: Unione tipografico-editrice torinese, 1871.), 76.

64 Petrak, „Rimsko pravo", 7. Petrak, „The Natural Law Rules", 71-72. U prilog Petrakovoj tezi, austrijska sudska praksa kao načelo prirodnog prava poima rimsko pravno pravilo *nemo auditur turpitudinem suam allegans*. Odluka višeg zemaljskog suda u Grazu, 4R60/25p od 2. travnja 2025.

65 Derenčin, *Tumač k općemu austrijskomu građanskomu zakoniku*, 117.

66 Margetić, „O tzv. aktualiziranju", 646.

67 Margetić, „O tzv. aktualiziranju", 646. Slično stajalište zagovarao je Winiwarter; v. Derenčin, *Tumač k općemu austrijskomu građanskomu zakoniku*, 116, s uputama na izvore i daljnju literaturu. Kehrer smatra da se radi o izvanpravnim načelima pravičnosti. Kehrer, *Gesetzeskonforme Methodik*, 28.

68 U tal. izvorniku: *tesoro di principii, di regole e di criteri sui quali in gran parte si è costituita la scienza del diritto alla quale sono informati i Codici moderni*. Borsari, *Commentario del codice civile italiano*, 75-76.

sentimento dell'equità).[69]

4. O PRIMJENI PRAVNIH PRAVILA OGZ-A O TUMAČENJU ZAKONA I POPUNJAVANJU PRAVNIH PRAZNINA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Kako bi se utvrdilo jesu li odredbe OGZ-a o općim metodama tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina primjenjive kao pravna pravila, potrebno je ispitati pretpostavke propisane hrvatskim ZNPP-om (*supra* 2.).

Prva pretpostavka primjene pravnih pravila OGZ-a jest da ona uređuju odnose koji nisu uređeni važećim propisima Republike Hrvatske, odnosno da se primjenjuju radi popunjavanja pravne praznine. Pitanje je, dakle, postoji li u pravnom poretku Republike Hrvatske pravna praznina u vezi s uređenjem općih metoda tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina ili su predmetne metode prepuštene potpunoj diskreciji sudbene vlasti kao pravila struke ili pravne logike. Hipotezu da je riječ o pravnoj praznini potvrđuju dogmatska i poredbena metoda.

Ustav i zakoni Republike Hrvatske ne uređuju predmetne metode, na što upućuje i ustavnosudska praksa.[70] Međutim, u čl. 4. Ustava Republike Hrvatske propisuje se da je državna vlast ustrojena na načelu diobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu, dok u čl. 118. određuje da sudovi sude na temelju Ustava, zakona, međunarodnih ugovora i drugih važećih izvora prava, a nadalje u čl. 14. propisuje da su svi pred zakonom jednaki.[71] Iz citiranih odredaba proizlaze načela diobe vlasti, zakonitosti, pravne sigurnosti i jednakosti, koja se poimaju kao ograničenje možebitno stvaralačke, nomopoietičke uloge sudaca.[72]

Drugim riječima, načela diobe vlasti, zakonitosti, pravne sigurnosti i jednakosti djeluju ograničavajuće jer isključuju mogućnost potpunog prepuštanja predmetnih metoda sudačkoj diskreciji i iziskuju njihovo uređenje. Istodobno, navedena načela ne uvjetuju sadržaj i pravila upotrebe predmetnih metoda, no za njihovo ostvarenje ne može biti dovoljno, kako smatra Ustavni sud, ispitati ima li primijenjena metoda tumačenja „racionalnu osnovu i objektivno opravdanje" i dovodi li „do povrede ustavnih prava stranaka u postupku".[73]

Slijedi da u pravnom poretku Republike Hrvatske postoji pravna praznina u

69 Borsari, *Commentario del codice civile italiano*, 75-76.

70 Odluka Ustavnog suda RH, U-III-2821/2019 od 8. lipnja 2021.; odluka Ustavnog suda RH, U-III-865/2021 od 21. prosinca 2022.

71 Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 8/98.,113/00., 124/00., 28/01., 41/01., 76/10., 55/01., 5/14., 85/10. Tako i Zakon o sudovima u čl. 5. propisuje da sudovi sude na temelju Ustava, pravne stečevine Europske unije, međunarodnih ugovora, zakona i drugih važećih izvora prava. Zakon o sudovima, Narodne novine, br. 28/13., 33/15., 82/15., 82/16., 67/18., 126/19., 130/20., 21/22., 60/22., 16/23., 155/23., 36/24., 136/25.

72 Tomić, „Tumačenje", 123, s uputama na izvore i daljnju literaturu. Ipak, o prikrivenom stvaralačkom tumačenju v. Žaklina Harašić i Mario Krešić, „Rasuđivanje o zakonodavnom (vjerodostojnom) tumačenju u teoriji Riccarda Guastinija i praksi Ustavnog suda Republike Hrvatske", *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 46, br. 3 (2025): 535.

73 Rješenje Ustavnog suda RH, U-III-865/2021 od 21. prosinca 2022.

vidu uređenja metoda tumačenja i popunjavanja pravnih praznina, tim više što zakoni srodnih pravnih sustava – odnosno OGZ i TGZ iz 1942. godine, koji su na snazi u Austriji i Italiji – uređuju predmetne metode na način koji odražava opća ustavna ograničenja sudbene vlasti i omogućuje kontrolu viših sudova nad njihovom upotrebom. Iz istih razloga slijedi da su odredbe OGZ-a u skladu s Ustavom i zakonima Republike Hrvatske, odnosno s opisanim uređenjem sudbene vlasti i spomenutim ustavnim načelima.[74]

Preostaje, dakle, utvrditi pretpostavku primjene OGZ-a do stupanja na snagu hrvatskog ZNPP-a. U skladu s iznesenim tumačenjem spomenutog zakona (*supra* 2.), potrebno je utvrditi je li propis u cjelini, a ne pojedina njegova odredba, primjenjivan u bilo kojem razdoblju između 6. travnja 1941. godine i 31. prosinca 1991. godine na teritoriju današnje Republike Hrvatske u skladu s jugoslavenskim ZNPP-om.[75] OGZ je bio na snazi na većem dijelu referentnog područja zaključno sa 6. travnja 1941. godine, a pravna pravila koja sadržava primjenjivala su se i za vrijeme socijalističke Jugoslavije u skladu s jugoslavenskim ZNPP-om.[76]

Slijedom navedenoga, pravna pravila OGZ-a o općim metodama tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina ispunjuju sve pretpostavke iz hrvatskog ZNPP-a te su primjenjiva u hrvatskom pravnom poretku.

5. ZAKLJUČAK

Ustavna načela diobe vlasti, zakonitosti, pravne sigurnosti i jednakosti isključuju mogućnost prepuštanja općih metoda tumačenja zakona i popunjavanja pravnih praznina potpunoj diskreciji sudbene vlasti te zahtijevaju kontrolu viših sudova nad njihovom upotrebom. Slijedi da u hrvatskom pravnom poretku postoji pravna praznina u pogledu uređenja spomenutih metoda. Tu prazninu valja popuniti pravnim pravilima §§ 6. i 7. OGZ-a, koja se primjenjuju u skladu s hrvatskim ZNPP-om.

Prema predmetnim pravnim pravilima, zakon nije dopušteno drukčije tumačiti nego prema vlastitom značenju riječi u njihovu savezu i jasnoj namjeri zakonodavca. Upotreba veznika „i“ upućuje na zaključak da je riječ o jedinstvenom pravilu, a pod pojmove vlastitog značenja i saveza riječi te namjere zakonodavca podvode se metode koje doktrinarna metodologija određuje kao gramatičku, sustavnu, logičku i teleološku. Pritom su povijesna i poredbena metoda pomoćna sredstva za utvrđivanje namjere zakonodavca, a tumačenje potonje u svakom slučaju ne može biti proturječno slovu zakona.

Na pojedine slučajeve za koje ne postoji posebna odredba potrebno je primijeniti odredbe koje se odnose na slične slučajeve odnosno, ukoliko ni to nije

74 *Supra* 3.

75 S tim u skladu Petrak ne sumnja u primjenjivost § 7. OGZ-a. Petrak, „Rimsko pravo“, 1-11. Petrak, „The Natural Law Rules“, 65-77. Petrak, „Kanonsko pravo“, 251-286.

76 Radovčić ističe kako je OGZ „odolio čak i promjeni društveno-ekonomskog sistema iz kojeg je proizašao“ te da se, na temelju jugoslavenskog ZNPP-a, „u prikrivenom obliku »pravnih pravila«“, primjenjuje „u znatnom opsegu sve do najnovijih dana“. Radovčić, „Pokušaj kodifikacije“, 305. Gavella et al., *Hrvatsko građanskopravno uređenje*, 67-68.

moguće, načela prirodnog prava. Ta se načela u doktrini uvjerljivo izjednačavaju s rimskim pravom, ali se odnose na zdrav razum, odnosno na *naturalis ratio*, koja je temelj svakog zakona – pa i onih stranih i povijesnih. Riječ je o podrednoj i ograničenoj nomopoietičkoj ovlasti suca, u kontekstu koje rimsko pravo nije samo po sebi supsidijarno pravno vrelo, nego „riznica načela, pravila i kriterija na kojima se u velikoj mjeri temelji pravna znanost kojom je nadahnuta moderna kodifikacija".[77]

Zaključno, pravna pravila §§ 6. i 7. OGZ-a odraz su ustavnih načela diobe vlasti, zakonitosti, pravne sigurnosti i jednakosti, ali i jamstvo cjelovitosti pravnog poretka u kojemu sudac ne može uskratiti odluku zbog nepostojanja posebne norme za pojedini slučaj niti može samovoljno diktirati normu. No intencija predmetnih pravnih pravila nije „pretvoriti sudca u mašinu", obvezujući ga na doslovnu primjenu zakona, već postaviti „sudce sposobne razmišljati" i dozvoliti im „da se, uporavljajući zakon, postepeno povrate k onomu vrelu, iz kojega je [zakonodavac] sam crpio, kad je pisao zakon".[78]

Zadivljujuća je asonanca višestoljetne kodifikacije i pripadajuće egzegeze s aktualnostima hrvatske sudske prakse, koja se još hrva s pretjeranim formalizmom suprotstavljajući mu argument zdravoga razuma (*naturalis ratio*).[79]

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Bikić, Enes i Anita Petrović. „Tumačenje zakona – značaj i metode". *Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse*, br. 20 (2023): 195-211.
2. Bogišić, Baltazar. *Metod i sistem kodifikacije imovinskog prava u Crnoj Gori.* Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, 1967.
3. Borsari, Luigi. *Commentario del codice civile italiano*. Torino: Unione tipografico-editrice torinese, 1871.
4. Carney, Gerard. „Comparative Approaches to Statutory Interpretation in Civil Law and Common Law Jurisdictions". *Statute Law Review* 36, br. 1 (2015): 46-58.
5. Cerrone, Francesco. „In margine ad un frammento di storia e teoria delle fonti: le norme sulle norme in tema di interpretazione". *Rivista AIC* 2 (2019): 590-654.
6. Ciceron, Marko Tulije. *Brutus sive de claris oratoribus*. Pariz: apud L. Hachette Bibliopolam, 1835.
7. Derenčin, Marian. *Tumač k općemu austrijskomu građanskomu zakoniku*. *Knjiga I*. Zagreb: Nakladom sveučilištne knjižare Albrechta i Fiedlera, 1880.
8. Đerđa, Dario. „Neke primjedbe o tumačenju prava". *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 23, br. 2 (2002): 615-643.
9. Dominić, Karen i Mateja Held. „Argument zdravog razuma u upravnom sporu u Hrvatskoj". *Hrvatska i komparativna javna uprava* 25, br. 1 (2025): 149-172.
10. Ferrante, Riccardo. „Un ruolo per l'interprete: la scienza giuridica italiana tra Code Napoléon e ABGB". *Forum Historiae* (2007).
11. Gavella, Nikola et al. *Hrvatsko građanskopravno uređenje i kontinentalnoeuropski*

77 Borsari, *Commentario del codice civile italiano*, 75-76.

78 Derenčin, *Tumač k općemu austrijskomu građanskomu zakoniku*, 27.

79 Karen Dominić i Mateja Held, „Argument zdravog razuma u upravnom sporu u Hrvatskoj", *Hrvatska i komparativna javna uprava* 25, br. 1 (2025): 149-172, s uputama na izvore i daljnju literaturu.

pravni krug. Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu, 1994.
12. Gorla, Gino. „I precedenti storici dell' art. 12 disposizioni preliminari del codice civile del 1942 (un problema di diritto costituzionale?)". *Il Foro Italiano* 10 (1969): 111-132.
13. Harašić, Žaklina. „Viskovićeva teorija tumačenja u pravu". *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 48, br. 1 (2011): 57-72.
14. Harašić, Žaklina i Mario Krešić. „Rasuđivanje o zakonodavnom (vjerodostojnom) tumačenju u teoriji Riccarda Guastinija i praksi Ustavnog suda Republike Hrvatske". *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 46, br. 3 (2025): 529-554.
15. Hoblaj, Hana. „Osvrt na Zakon o izvanparničnom postupku i nadležnosti javnih bilježnika u nespornim stvarima". *Javni bilježnik* 27 (2023): 79-95.
16. Kehrer, Johannes. *Gesetzeskonforme Methodik, Zur Bedeutung der §§6, 7 ABGB für die privatrechtliche Methodenlehre*. Beč: Verlag Österreich, 2013.
17. Keršić, Marin. „Argument *a contrario*". *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 59, br. 2 (2022): 295-313.
18. Klarić, Petar i Martin Vedriš. *Građansko pravo*. Zagreb: Narodne novine, 2025.
19. Mandić, Oleg. *Sistem i interpretacija prava*. Zagreb: Narodne novine, 1971.
20. Margetić, Lujo. „O tzv. aktualiziranju istraživanja rimskog prava". *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 27, br. 2 (2006): 637-653.
21. Onorato, Michele. „Legge e lettera. Il problema dell'interpretazione e del confine tra potere legislativo e potere giudiziario". *Il diritto processuale civile italiano e comparato*, br. 23 (2022): 297-331.
22. Petrak, Marko. „Kanonsko pravo i hrvatski pravni sustav (I). Pravni izvori i pravna načela". *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 70, br. 2-3 (2020): 251-286.
23. Petrak, Marko. „Rimsko pravo kao pozitivno pravo u Republici Hrvatskoj. Prilog tumačenju Zakona o načinu primjene pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine". *Hrvatska pravna revija* 6, br. 10 (2006): 1-11.
24. Petrak, Marko. „The Natural Law Rules of *Ius Commune* in the Croatian Legal System". *Pázmány Law Review*, br. 2 (2014): 65-77.
25. Radovčić, Vesna. „Pokušaj kodifikacije građanskog prava u staroj Jugoslaviji („Predosnova građanskog zakonika za Kraljevinu Jugoslaviju")". *Radovi Instituta za hrvatsku povijest*, br. 7 (1975): 249-307.
26. Schmid, Ludwig. „Die Auslegung gesetzlicher Auslegungsregeln". *Rechtstheorie* 47 (2016): 199-216.
27. Simon, Thomas. „Inhalt und rechtspolitische Bedeutung der „Einleitung" des ABGB im Kontext der Kodifikationsgesetzgebung des frühen 19. Jahrhunderts". *Seqüência (Florianópolis)*, br. 66 (2013): 47-82.
28. Tarello, Giovanni. „Argumentacija tumačenja i sheme obrazlaganja u pridavanju značenja normativnim tekstovima". *Revus* 45 (2021). https://doi.org/10.4000/revus.7897
29. Tomić, Ivan. „Tumačenje, pravne praznine i načelo zakonitosti". *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru* 28, br. 1 (2020): 106-128.
30. Von Zeiller, Franz. *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie*. Beč, Trst: Geistinger, 1811.

Pravni propisi:

1. Austrijski Opći građanski zakonik, Justizgesetzsammlung, br. 1/11.
2. *Codice civile*, kraljev dekret od 16. ožujka 1942., br. 262.
3. *Codice civile*, kraljev dekret od 25. lipnja 1865., br. 2358.
4. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 8/98., 113/00., 124/00., 28/01., 41/01, 76/10., 55/01., 5/14., 85/10.
5. Zakon o načinu primjene pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine, Narodne novine, br. 73/91.

6. Zakon o nevažnosti pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. i za vrijeme neprijateljske okupacije, Službeni list FNRJ, br. 86/46., 105/46., 96/47.
7. Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22., 156/22., 145/23., 155/23.
8. Zakon o preuzimanju Zakona o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 53-1305/91.
9. Zakon o preuzimanju Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima, Narodne novine, br. 53-1302/91.
10. Zakon o sudovima, Narodne novine, br. 28/13., 33/15., 82/15., 82/16., 67/18., 126/19., 130/20., 21/22., 60/22., 16/23., 155/23., 36/24., 136/25.

Sudska praksa:

1. *Corte Suprema di Cassazione* [talijanski Vrhovni kasacijski sud], 2061 od 28. siječnja 2021.
2. *Corte Suprema di Cassazione* [talijanski Vrhovni kasacijski sud], 19597 od 18. rujna 2020.
3. *Corte Suprema di Cassazione* [talijanski Vrhovni kasacijski sud], 23950 od 2. listopada 2018.
4. *Corte Suprema di Cassazione* [talijanski Vrhovni kasacijski sud], 4R60/25p od 2. travnja 2025.
5. *Oberster Gerichtshof* [austrijski Vrhovni sud], 4Ob56/75 od 7. listopada 1975.
6. *Oberster Gerichtshof* [austrijski Vrhovni sud], 4Ob183/24a od 26. lipnja 2025.
7. *Oberster Gerichtshof* [austrijski Vrhovni sud], 9ObA32/25h od 17. srpnja 2025.
8. Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-865/2021 od 21. prosinca 2022.
9. Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-2821/2019 od 8. lipnja 2021.
10. Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III/5678/2012 od 15. travnja 2020.

Mrežne stranice:

1. Ferrante, Riccardo. *Il problema della codificazione*. Enciclopedia Treccani. Pristup 9. siječnja 2026. https://www.treccani.it/enciclopedia/il-problema-della-codificazione_(Il-Contributo-italiano-alla-storia-del-Pensiero:-Diritto)/#Il_modello_otto-novecentesco
2. IUS-INFO. *Zakon o načinu primjene pravnih propisa donesenih prije 6. travnja 1941. godine*. Pristup 9. veljače 2026., https://www.iusinfo.hr/zakonodavstvo/ZA1991B73A1884
3. Pittaro, Paolo. „Interpretazione della legge penale“. *Il penalista* (*rubrica La bussola*). Pristup 11. veljače 2026. https://ilpenalista.it/bussola/interpretazione-della-legge-penale
4. *Zeiller, Franz von*. *Hrvatska enciklopedija*, *mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pristup 10. veljače 2026. https://enciklopedija.hr/clanak/zeiller-franz-von

Mate Alerić*

Summary

GENERAL METHODS OF STATUTORY INTERPRETATION AND LEGAL GAP-FILLING AS LEGAL RULES

Croatian legal scholarship and case law approach general methods of statutory interpretation and legal gap-filling primarily as matters of general theory. The content of these methods is defined in accordance with the established tenets of European legal thought, yet without interest in examining their positive-law foundation in the Republic of Croatia. Based on the constitutional principles of the separation of powers, legality, legal certainty, and equality, the article excludes the possibility of leaving these methods to the full discretion of the interpreter and identifies a legal gap regarding their regulation. It then proposes and examines the hypothesis that said gap may be filled by the rules contained in §§6 and 7 of the Austrian General Civil Code pursuant to the Croatian Act on the Manner of Application of Normative Acts Enacted Before 6 April 1941. An affirmative conclusion is reached through the application of doctrinal, historical, and comparative methodology. Under the rules in question, a statute may be interpreted only in accordance with the proper meaning of its words in context and the clear intention of the legislator. Provisions governing similar cases should apply to cases lacking specific regulation; where this is not possible, principles of natural law should apply instead. These rules reflect the aforementioned constitutional principles and ensure the integrity of a legal order in which judges may neither refuse to decide a case due to the absence of a specific rule nor arbitrarily dictate one.

***Keywords**: methods of statutory interpretation; legal gaps; codification; Austrian General Civil Code; Italian Civil Code.*

* Mate Alerić, Mag. iur., Independent Researcher, Pula, Croatia; aleric.mate7@gmail.com. ORCID: https://orcid.org/0009-0002-0904-4862.

©2026 The Author(s) and the Publisher. This is an open access article distributed under the terms of the CC BY-NC-ND 4.0 licence.